

Presentació

Ramon Pinyol i Torrents i M. Àngels Verdaguer
(Coordinadors de l'*Anuari Verdaguer*)

El gener de 1885, Verdaguer va enllestir en pocs dies, improvisant i sobre la marxa, un recull de poesies amb el títol *Caritat*. Amb aquell llibre d'urgència volia contribuir a la campanya de solidaritat amb Andalusia, assolada per un terratrèmol paorós el 25 de desembre de 1884, que en especial castigà les terres de Màlaga i de Granada. Al cap de poques setmanes el poeta signava una nota de presentació del llibre explicant que s'havia preguntat «Què puc donar? I aixís com si hagués sigut flequer hauria duit un parell de pans, essent poeta me creguí obligat a donar algun bé de Déu poesia». Eren trenta poesies i eren un gest de caritat en el sentit més ras d'almoïna, de beneficència.

En realitat, aquest llibre és com la punta d'un iceberg. No només és indicador d'un context històric, social, literari, religiós, econòmic i polític de la màxima rellevància, sinó que revela un pesant contingut ideològic sobre la pobresa i la riquesa en plena revolució industrial i en oberta lluita de classes. El Verdaguer de *Caritat*, de quaranta anys, en la Barcelona de la meitat dels vuitanta del segle XIX, de *La febre d'or*, esdevé un sismògraf, no pas de terratrèmols com els d'Andalusia, sinó dels moviments que transformen la societat que ell mateix contribueix a transformar, transformant-s'hi, amb els rics dels palaus dels Comillas, dels Güell, dels bisbes de Vic i de Barcelona, i amb els pobres dels tallers, de les fàbriques, dels carrers. Altrament *Caritat* és una cruïlla. El poeta agafa una bifurcació que el portarà per la via del cristianisme social: del *Dietari d'un pelegrí a Terra Santa*, a *Jesus Infant*, a *Sant Francesc*, i, a la fi, a *Los pobres*, que deixà inacabat.

Per estudiar tot aquest context històric, religiós i literari i per aproximar-nos a l'obra verdagueriana de les darreres dècades del vuit-cents, del 10 al 12 de novembre de 2011 (a Barcelona,

Vic i Folgueroles), es va celebrar el VIII Col·loqui Internacional Verdaguer amb el títol «La mirada social de Verdaguer. De *Caritat* (1885) a *En defensa pròpia* (1897)», i el dossier d'estudis sobre literatura, història i art que ara publiquem hi té el seu origen. Reproduïm aquí íntegrament les dues conferències –inaugural i de clausura– tal com van ser llegides i hi incloem, per ordre alfabètic, algun treball nou i altres de revisats i ampliat per a la publicació.